

Oddelek za slovenistiko

Krajša zgodovina oddelka in predmet poučevanja

V isokošolski študij slovenskega jezika in književnosti sega v začetek 19. stoletja: na ljubljanskem liceju je od leta 1817 do 1849 poučeval Franc Metelko, na liceju v Gradcu pa od 1812 Janez Primic, Koloman Kvas in Gregor Krek. V drugi polovici 19. stoletja sta se slovenski jezik in književnost v okviru primerjalne slavistike poučevala na Dunaju (Fran Miklošič) in v Gradcu (Gregor Krek in Matija Murko), kjer je bila leta 1896 ustanovljena katedra za slovansko filologijo s posebnim ozirom na slovenski jezik in književnost (Karel Štrekelj in Rajko Nahtigal). Leta 1848 se je odločno začela pojavljati zahteva po slovenski univerzi, ki je svojo zgodovinsko formulacijo dobila februarja 1898 v kranjskem deželnem zboru. Z ustanovitvijo Univerze v Ljubljani leta 1919 sta nastali katedri za slovenski jezik in za slovensko književnost v okviru Seminarja za slovansko filologijo, ki je obsegal še katedri za splošno slovansko lingvistiko in slovanske književnosti. Med prvimi enajstimi profesorji nove univerze sta bila slavista/slovenista jezikoslovca Rajko Nahtigal in Fran Ramovš, ki je imel 3. decembra 1919 tudi slavnostno prvo predavanje na novi univerzi. Katedro za književnost sta zasedla Ivan Prijatelj in France Kidrič. Deset let po ustanovitvi je imel seminar že 130 študentov.

Književnost sta do 2. svetovne vojne predavala dva profesorja: sodobno književnost in književnost slovanskih narodov Prijatelj, starejšo pa prešernoslovec Kidrič. Njun fokus je bil kulturnozgodovinski in biografski, metoda pa pozitivistična, interpretativna in komparativistična. Upokojenega Prijatelja je med letoma 1937 in 1948 nadomestil Anton Ocvirk. Po vojni sta učiteljski mesti zasedla Marja Boršnik in prešernoslovec Anton Slodnjak, ki je bil po desetih letih prisilno politično upokojen; metodološko sta bila blizu predhodnikoma.

Okoli leta 1960 se je uveljavila močna generacija književnih zgodovinarjev, ki se je usmerila v književno interpretacijo, v več sodobne književnosti in dramatike ter v mladinsko književnost. To so bili kulturni zgodovinar, esejist in dramatik Matjaž Kmecl, ki se je posvetil književnosti 19. stoletja in koroški književnosti; prešernoslovec in raziskovalec slovenske poezije 20. stoletja Boris Paternu; Franc Zadavec je raziskoval 20. stoletje, Helga Glušič interpretirala najnovejšo prozo in mladinsko književnost, Jože Koruza pa je raziskoval dramatiko in starejšo književnost.

V osemdesetih letih 20. stoletja je nastopila tretja generacija učiteljev: Tone Pretnar, Miran Hladnik, Boža Krakar Vogel, Irena Novak Popov in Marko Juvan. Paternujevo delo in metodo je na področju poezije 20. in 21. stoletja nadaljevala in ju na slovenske pesnice razširila Irena Novak Popov. Metodološki obrat v empirično literarno vedo, v obravnavo korpusov ter v raziskovanje trivialne književnosti je prinesel Miran Hladnik z obravnavo proznih žanrov. Tone Pretnar, utemeljitelj slovenske primerjalne verzologije, je statistične metode apliciral na slovenski verz. Boža Krakar Vogel je vzpostavila študij didaktike književnosti in razvijala sistemsko didaktiko, Marko Juvan pa moderno literarno teorijo (intertekstualnost, literarna geografija, svetovni literarni sistem). Igor Grdina je nadaljeval kulturnozgodovinsko usmeritev v obravnavi starejše književnosti, Igor Saksida se je specializiral za mladinsko književnost. Književnost poleg Hladnika in Juvana trenutno poučujejo še Aleksander Bjelčevič, specializiran za verzologijo in starejšo književnost, Mateja Pezdirc Bartol se z empirično-interpretativno metodo loteva dramatike in mladinske književnosti, Alenka Žbogar na podoben način raziskuje kratko prozo, ukvarja pa se tudi z didaktiko književnosti, Alojzija Zupan Sosič interpretativno in naratološko raziskuje sodobni roman in ljubezensko poezijo, Urška

Perenič deluje na področju empirične literarne vede, medijskih študij in kognitivne literarne vede, Darja Pavlič proučuje moderno poezijo in pesniško podobe.

Trenutni študij književnosti je metodološko pluralen: od interpretacije besedil do obravnave korpusov, od kanonizirane do žanrske književnosti, od tradicionalnih interpretativnih, verzoloških, naratoloških metod do obravnave celotnega sistema književnosti. 8650 književnih del 832 avtorjev, ki so jih študenti postavili na Wikivir, je dobro izhodišče za prehod od obravnave posameznih del k obravnavi korpusov in celotnega sistema književnosti v vseh medijih in etapah od produkcije prek distribucije do recepcije.

Jezikoslovni del slovenistike je v prvih desetletjih (od ustanovitve do sedemdesetih let) zaznamovalo t. i. diahrono jezikoslovje, ki se je ohranilo v okviru različnih predmetov v programu tudi danes. V prvih desetletjih ljubljanske univerze je bilo slovenistično jezikoslovje

vpeto v slovanski prostor in jezikoslovje. V sedemdesetih letih 20. stoletja pa se je tej izrazito zgodovinoslovnični usmeritvi pridružilo raziskovanje vprašanj sodobne slovenščine; to se je deloma usmerilo v ustrezno standardizacijo slovenskega jezika, predvsem pa v opis sodobnega (do konca 20. stoletja predvsem knjižnega, a tudi narečnega) jezika. Ključno vlogo pri oblikovanju jezikoslovnega pogleda in študijskega programa je imela Breda Pogorelec, ki je bila nekakšna vez med starim in novim: sprva je poučevala tudi fonetiko stare cerkvene slovanščine, pozneje pa se je usmerila v sociolingvistiko in jezikovno politiko slovenskega jezika, v raziskovanje zgodovine knjižnega jezika ter v lingvostilistiko. S strukturalnim opisom celotne zgradbe slovenskega knjižnega jezika in novo socialnozvrstno teorijo, ki je poudarjala pomen knjižnega jezika, je v *Slovenski slovnici* ter številnih znanstvenih člankih in monografijah slovenistično jezikoslovje na Filozofski fakulteti od sedemdesetih let do konca 20. stoletja zaznamoval Jože Toporišič. To

knjižnojezikovno usmeritev je deloma nadaljevala Ada Vidovič Muha, pri čemer se je poleg v normativna vprašanja usmerila predvsem v leksikalno-morfološko področje. V osemdesetih letih se je Olga Kunst Gnamuš raziskovalno ukvarjala s pragmatiko in teorijo sporazumevanja ter konec osemdesetih let 20. stoletja začela z didaktiko jezika v študijski program vključevati uporabno jezikoslovje. V novem tisočletju se slovenistično jezikoslovje izrazito usmerja v sodobne instrumentalne in perceptivne (npr. fonetično-fonološke) raziskave, ki jih vključujemo tako v temeljne kot izbirne predmete. Na podlagi sodobnih metod in z vključevanjem novih vsebin delo Valentina Logarja in Martine Orožen, tj. raziskovanje knjižnih in pisnih virov starejših obdobj ter narečij, nadaljujeta Irena Orel in Vera Smole, ki predavata zgodovinsko slovnico, slednja tudi dialektologijo in socialne zvrsti slovenskega jezika. Delo Brede Pogorelec pa nadaljujejo in nadgrajujejo Marko Stabej, ki se raziskovalno ukvarja predvsem s področji sociolingvistike, jezikovne politike, korpusnega jezikoslovja, besediloslovja in zgodovine knjižnega jezika; Simona Kranjc, ki je specialistka za skladnjo in pragmatiko ter psiholingvistiko; in Erika Kržišnik, ki raziskuje in predava jezikovnonormativno problematiko, leksikalno in znotraj tega frazeološko področje. Z leksikalno-morfološkim področjem se kot raziskovalka in profesorica ukvarja Andreja Žele, Mojca Smolej se ukvarja s skladnjo in govorjenim jezikom, Saška Štumberger z normativno-leksikološko tematiko in Hotimir Tivadar s fonetično-retorično-govornotehničnimi predmeti in normativnimi vprašanji. Jezikovnodidaktično področje, ki ga je utemeljila Olga Kunst Gnamuš, razvijata Jerca Vogel na področju poučevanja slovenščine kot prvega

in Nataša Pirih Svetina na področju slovenščine kot drugega in tujega jezika.

Študij slovenistike je do leta 2002 potekal v okviru Oddelka za slovanske jezike in književnosti, od 2002 pa na samostojnem Oddelku za slovenistiko. Njegovi diplomanti in diplomantke so pomembno sooblikovali kulturno in politično zgodovino slovenskega naroda in države v 20. stoletju in jo še danes, saj prevzemajo vidne funkcije v šolstvu, medijih, založništvu, drugih kulturnih, družbenih in državnih ustanovah.

V okviru oddelka deluje Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, ki z razvejeno programsko zasnovo širi vedenje o slovenskem jeziku, književnosti in kulturi v mednarodnem prostoru, spodbuja mednarodno slovenistično raziskovanje, organizira strokovna in znanstvena srečanja ter razvija celotno infrastrukturo za doseganje, preverjanje in potrjevanje znanja slovenščine kot drugega in tujega jezika.

*izr. prof. dr. Aleksander Bjelčevič,
dr. Mojca Nidorfer-Šiškovič, izr. prof. dr.
Hotimir Tivadar, izr. prof. dr. Jerca Vogel*

Katedre

- Katedra za slovenski knjižni jezik in stilistiko
- Katedra za zgodovinsko slovnico in dialektologijo
- Katedra za novejšo in sodobno slovensko književnost
- Katedra za starejšo slovensko književnost in ustno slovstvo
- Katedra za literarno teorijo in metodologijo
- Katedra za didaktiko slovenščine

Študijski programi

1. stopnja	2. stopnja
Slovenistika – enopredmetni	Slovenistika – enopredmetni
Slovenistika – dvopredmetni	Slovenistika – enopredmetni pedagoški
	Slovenistika – dvopredmetni
	Slovenistika – dvopredmetni pedagoški
3. stopnja	
Humanistika in družboslovje – interdisciplinarni	Področje: Slovenistika

Trenutni raziskovalni projekti in mednarodna sodelovanja

- raziskovalni program *Literarnoprimerjalne in literarnoteoretske raziskave* (P6-0239)
- raziskovalni program *Medkulturne literarnovedne študije* (P6-0265)
- raziskovalni projekt *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v Avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)* (J7-7276)
- raziskovalni program *Literarnozgodovinske, literarnoteoretične in metodološke raziskave* (P6-0024)
- raziskovalni program *Slovenski jezik – bazične, kontrastivne in aplikativne raziskave* (P6-0215)
- bilateralni projekt *Jezik, literatura in kultura kot temelj medkulturne komunikacije* (BI-RS/18-19-016)
- ciljni raziskovalni projekt *Slovenska in evropska kulturna literarna dediščina – pravljice v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu od vrtca do srednje šole* (V5-1702)
- bilateralni projekt *Diskurzni označevalci v govorjeni in pisni nemščini in slovenščini* (BI-AT/18-19-017)
- Mednarodna komisija za sestavo *Slovenskega lingvističnega atlasa* (MK OLA) pri Mednarodnem komiteju slavistov s sedežem v Moskvi
- mednarodni program študentske izmenjave ERASMUS+
- bilateralni projekt *Tipološke podobnosti med slovensko in ameriško poezijo* (BI-US/18-19-071)

Knjižne zbirke, znanstvene revije

- zborniki rednih vsakoletnih mednarodnih seminarjev Seminar slovenskega jezika, literature in kulture
- zborniki rednih vsakoletnih mednarodnih simpozijev Obdobja

Študentske dejavnosti in društva

- študentska sekcija Slavističnega društva Slovenije
- študentska revija *Besedoholik*
- študentska gledališka skupina

Seznam zaposlenih

- izr. prof. dr. Aleksander Bjelčevič (od 1992)
- red. prof. dr. Miran Hladnik (od 1979)
- asist. Luka Horjak (od 2018)
- asist. dr. Andraž Jež (od 2017)
- Blaž Kavšek, mladi raziskovalec (od 2018)
- red. prof. dr. Simona Kranjc (od 1992)
- red. prof. dr. Irena Orel (od 1990)
- doc. dr. Darja Pavlič (od 2017)
- izr. prof. dr. Urška Perenič (od 2009)
- red. prof. dr. Mateja Pezdirc Bartol (od 1998)
- izr. prof. dr. Nataša Pirih Svetina (od 1995)
- Anka Polajnar, bibliotekarka (od 1997)
- Kristina Pritekelj, bibliotekarka (od 2001)
- Andreja Puc, bibliotekarka (od 1997)
- Aleksander Rath, mladi raziskovalec (od 2017)
- Mateja Robida, samostojna strokovna delavka (od 2004)
- Urška Skalicky, bibliotekarka (od 2002)
- red. prof. dr. Vera Smole (od 1996)
- izr. prof. dr. Mojca Smolej (od 1998)
- red. prof. dr. Marko Stabej (od 1990)
- lekt. dr. Mojca Stritar Kučuk (od 2019)
- Urška Šavc, bibliotekarka (od 2018)
- doc. dr. Saška Štumberger (od 2005)
- izr. prof. dr. Hotimir Tivadar (od 1998)
- izr. prof. dr. Jerca Vogel (od 1997)
- red. prof. dr. Alojzija Zupan Sosič (od 1998)
- red. prof. dr. Andreja Žele (od 2011)
- izr. prof. dr. Alenka Žbogar (od 1998)